

LUONTOKOSKETUKSIA

**YMPÄRISTÖKASVATUSTEHTÄVIÄ
EKALUOKKALAISILLE**

LUONTOKOSKETUKSIA

Taidelähtöisiä ympäristökasvatustehtäviä ensimmäisen luokan oppilaille

Käsissäsi on Seinäjoen kulttuuri- ja museopalveluiden tuottama ympäristökasvatuspaketti peruskoulun ensimmäisen luokan oppilaille. Paketti sisältää lähiympäristöön tutustumiseen kannustavia taidekasvatuksellisia tehtäviä, joissa hyödynnetään myös leikkiä ja eläytymistä. Paketin tarkoituksena on tarjota välineitä lähiympäristöön tutustumiseen taiteen keinoin, integroituna ympäristöopin, kuvataiteen ja liikunnan oppiaineisiin ja opettajan omiin tavoitteisiin soveltaen. Pakettia laadittaessa on huomioitu OPS 2016 -tavoitteet ympäristökasvatuksesta, monipuolisista oppimisympäristöistä, kestävän kehityksen periaatteiden noudattamisesta ja ilmiöpohjaisesta oppimisesta. Paketti tutustuttaa myös erilaisiin ympäristötaiteen työskentelytapoihin. Paketti kannustaa viemään työskentelyä ulos luokahuoneesta: mennään lähimetsään, -puistoon tai koulun pihaan työskentelemään!

Osa tehtävistä hyödyntää digitaalista teknologiaa, kuten valokuvausta. Tehtävät on suunniteltu ensimmäisen luokan oppilaille, mutta niitä voi hyödyntää myös isompien tai pienempien opetuksessa soveltaen ja syventäen. Yhtä lailla tehtävien sisältöjä ja tekniikoita voi soveltaa ja syventää omiin tarpeisiin sopiviksi. Paketissa on annettu tähän joitakin ehdotuksia.

Tehtävien teemat liikkuvat **tilan, paikan, valon, värin ja veden** ympärillä. Ne ovat luonnossa konkreettisesti koettavia asioita. Ne ovat myös elementtejä, joita kaikki kasvit, eläimet ja ihmiset tarvitsevat kasvaakseen ja voidakseen hyvin. Kuhunkin teemaan kuuluu virittäytymistehtäviä, joissa leikitään tai pelataan, sekä varsinainen taidekasvatuksellinen tehtävä. Lisäksi paketissa on ideoita muihin ympäristökasvatuskokonaisuuksiin ja linkkilista hyödyllisistä ympäristökasvatuslähteistä.

Osassa tehtävistä tehdään paikkasidonnaista ympäristötaidetta, joka ei jää pysyvästi luontoon. Monessa tehtävässä ehdotetaan teosten valokuvaamista. Tehtävistä voidaan tehdä myös laajempi dokumentointiprojekti valokuvaamalla ja kokoamalla tuotoksia omaan "blogiin".

Luonnossa liikkumisen mahdollistavat Suomessa jokamiehenoikeudet, mutta yhtä lailla luonnossa liikkujalla on vastuunsa. Metsään tai puistoon jalkautuessa oppilaiden kanssa kannattaa keskustella jokamiehenoikeuksista ja luonnon kunnioittamisesta.

Muista myös!

Kulttuuripalveluiden tuottama *PatsasPaikannus* -paketti koulujen käyttöön
www.seinajoki.fi/kulttuurimatka2016-2017

Seinäjoen kaupungin puistotoimen esite *Seinäjoen puistot ja viheralueet*
<https://www.seinajoki.fi/asuminenjaymparisto/puistotjaviheralueet.html>

Aalto -mobiiliopas lapsille
www.seinajoki.fi/aalto

Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseon Keidas-luontonäyttelyn tehtävät ja ratkaisut
www.seinajoki.fi/kulttuurimatka2016-2017

SISÄLLYSLUETTELO

1. TILA JA PAIKKA	4
<i>Paikkakartoitus</i>	5
<i>Metsän otusten kylä</i>	6
<i>Luonnon taidenäyttely</i>	7
2. VALOA JA VÄRIÄ	8
<i>Värivaellus</i>	9
<i>Valon leikki maisemassa</i>	10
<i>Varjomaalaus</i>	11
3. VEDEN ÄÄRELLÄ	12
<i>Kasvikimara</i>	13
<i>Kelluva taideteos</i>	14
<i>Talven taidetta</i>	15
MUITA IDEOITA TAIDELÄHTÖISEEN YMPÄRISTÖKASVATUKSEEN	16
HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ	17
VALOKUVAT	18

Ympäristökasvatuspaketin ideointityöryhmä: Aila Taivalmäki, Seinäjoen kulttuuripalvelut;
Sanna Karimäki-Nuutinen, Seinäjoen taidehalli; Kirsi Hänninen, Etelä-Pohjanmaan
maakuntamuseo; Maarit Leppäaho, Pajuluoman koulu.

Paketin valmistelu: taidekasvattaja Elina Teitti. Graafinen suunnittelu: visuaalisen tuotannon
opiskelija Noora Holm. Taitto: toimistos sihteeri Mirva Kurhela.

1. TILA JA PAIKKA

Tutustutaan lähiympäristöön havainnoiden sitä, tehdään maataidetta ja harjoitellaan kuvallista sommittelua

Virittäytymistehtävä ja alkukeskustelu

Toteutuspaikka: luokka, liikuntasali tai koulun piha

Ottakaa ympärillenne tilaa tai menkää tekemään virittäytymistehtävä ulos.

Asettukaa seisomaan piiriin.

Jokainen meistä tarvitsee omaa tilaa: me ihmiset, luonnon kasvit ja eläimet. Kasvit tarvitsevat kasvutilaa juurilleen, rungolleen ja lehdilleen. Eläimet tarvitsevat elintilaa ravinnon hankkimiseen, liikkumiseen ja lepäämiseen. Ihminen tarvitsee myös tilaa ympärilleen.

Pohtikaa yhdessä! Koulussa kaikilla on oma pulpetti, oma tila missä työskennellä ja mistä työvälineet löytyvät. Entä jos sitä tilaa ei enää olisikaan. Miltä se tuntuisi?

Entä jos olisitte metsän puita, jotka kasvaisivat niin tiheästi vieri vieressä, että oksat eivät pääsisi kasvamaan ja ojentumaan? Kokeilkaa!

Seiskää ensin piirissä niin, että kaikilla on tilaa levittää kätensä sivuille. Tihentäkää piiriä hieman ja kokeilkaa taas levittää käsiä. Miltä tuntuu?

Ottakaa vielä askel kohti tiheämpää piiriä ja yrittäkää ojentaa kätenne. Tehkää näin, kunnes olette aivan tiiviissä piirissä. Miltä se tuntuu?

Eläimillä on metsässä reviiri, alue jolla ne asuvat. Samoin meillä ihmisillä on elinympäristö, jossa liikumme. Pohtikaa, mikä on teidän elinpiirinne? Missä kaikkialla vietätte aikaanne? Koulussa ja kotona, mutta missä muualla?

Mikä on kauimmaisina paikka, jossa olette käyneet? Ehkä jopa jossain ulkomailla?

Voitte käyttää paikkojen sijaintien havainnollistamisen apuna karttoja, esim. opettaja näyttää paikkojen sijainteja videotykillä Google Mapsin tai muun karttapalvelun avulla.

PAIKKAKARTOITUS

Tekniikka: maataide

Toteutuspaikka ja -aika: koulun piha, välituntialue, kevät/syksy

Materiaalit ja välineet: irtonaiset luonnonmateriaalit

Kesto: 45 min

Tehkää paikkakartoitus koulun pihassa! Alueen voi rajata esimerkiksi välituntialueeseen.

Pohtikaa yhdessä, mikä on koulun välituntialueen kivoin paikka. Mitä siellä yleensä tehdään?

Missä aikaa yleensä vietetään välituntisin?

Missä kaikkein mieluiten leikin välituntisin?

Millaisia leikkejä siellä leikitään?

Entä mikä on sellainen paikka, jossa en yleensä leiki? Miksi?

Paikkoja voi kartoittaa myös tarkemmin: viihtyisä paikka, pelottava paikka, äänekäs, hiljainen, salaperäinen...

Keskustelkaa paikoista.

Merkitkää oppilaiden valitsemaa lempipaikkaa luonnosta löytyviä materiaaleja käyttäen tekemällä paikkoihin maataidetta, esim.

maasta löytyvistä kävyistä erilaisia asetelmia, irrallisista oksista kuvioita, irtonaisista syksyn lehdistä värisommitelmia. Käyttäkää luonnon materiaaleja, mutta vain valmiiksi irrallaan olevia! Dokumentoikaa taideteoksenne valokuvaten.

Oppilaiden kanssa kannattaa keskustella siitä, että ympäristöön sijoitettu taide ei ole ikuista: tuuli ja sade voivat muovata teoksia, samoin ihmiset tai eläimet.

Inspiraatiota maataiteesta löytyy googlettamalla esimerkiksi *Andy Goldworthy*n teoksia.

Sovella/syvennä:

NEULEGRAFFITI

Tehtävän voi toteuttaa myös yksinkertaisena neulegraffitina, esim. sormivirkkausta hyödyntämällä! Virkatkaa erivärisistä jämälangoista ketjusilmukkaa ja kieputtakaa sitä oppilaiden valitsemiin paikkoihin, esim. puiden, leikkelineiden, pyörätelineiden, penkkien ja kaiteiden ympärille. Voitte tehdä myös räsygraffiteja, esimerkiksi vanhoja kangasräsyjä maalaten.

MAALAUS TAI PIIRUSTUS OMASTA LEMPIPAIKASTA

Piirtäkää tai maalatkaa lempipaikkanne. Missä se on? Kotona, mummolassa, mökillä, metsässä, puistossa, harrastuspaikassa tai jossain muualla? Tehtävän voi toteuttaa omien tavoitteiden ja opetusryhmän tarpeiden mukaan esimerkiksi liitu- tai värikynätyönä, vesivärein tai pullovärein maalaten. Kukaan oppilas saa esitellä työnsä ja lempipaikkansa muulle luokalle.

METSÄN OTUSTEN KYLÄ

Tekniikka: ympäristötaide

Toteutuspaikka: lähimetsä tai -puisto, kevät/syksy

Materiaalit ja välineet: irtonaiset luonnonmateriaalit tai talvella lumi

Kesto: 1-2 x 45 min

Menkää läheiseen metsään, puistoon tai tehkää retki kauemmas. Rakentakaa metsään kylä metsän asukeille. Tehtävää voi hyvin integroida ympäristöopin opetukseen lähiympäristön eläimistöä. Halutessanne voitte ottaa tehtävään leikillisen näkökulman ja tehdä asumuksia vaikka metsän haltijoille, esimerkiksi suomalaisen kansanperinteeseen viitaten.

Pohtikaa, millaisia eläimiä ja hyönteisiä paikassa asuu.

Missä ne siellä eläisivät tai kulkisivat? Maassa, puun juurella, kalliolla, kannon päällä, rakennuksen nurkalla?

Miltä asuinrakennelma näyttäisi? Onko se pesä, maja vai onko siinä kattoa lainkaan?

Onko asumus nukkumista, piiloutumista, tähyttämistä tai jotain muuta tarkoitusta varten?

Montako eläintä siellä asuu?

Pesät voivat olla hyvin mielikuvituksellisen näköisiä!

Käyttäkää luonnon materiaaleja, mutta vain valmiiksi irrallaan olevia. Valokuvatkaa rakennetut pesät.

Sovella/syvennä:

TALVISET LUMIMAJAT

Talvella, sopivalla suojasäällä, tehtävän voi toteuttaa lumesta muovaten. Tehkää talven eläimille pieniä lumimajoja sopiviin paikkoihin. Apuna voi käyttää esimerkiksi keppejä tai kiviä.

MUOTOKUVAT OTUSKYLÄN ASUKEISTA

Maalatkaa, piirtäkää tai vaikka muovailkaa asukkaita, jotka kylässä asuvat. Niistä voi myös kirjoittaa, mikäli se oppilailta sujuu! Jos lähtökohtana ovat oikeat ympäristön eläimet, mallipiirustusta voi harjoitella kuvien tai täytettyjen eläinten avulla.

LUONNON TAIDENÄYTTELY

Tekniikka: maalaus ja paperimassa/kipsinauha/pahvi/kartonki, valokuvaus

Toteutuspaikka: ensimmäinen osio luokassa, toinen osio ulkona lähimetsässä, puistossa tai koulun pihassa, kevät/syksy/talvi

Materiaalit ja välineet: itse tehtyjen kehysten materiaalit oman harkinnan mukaan, valokuvausvälineet

Kesto: 3 x 45 min

Sanotaan, että kauneimmat asiat kehystetään. Valmistakaa luokassa taidekehykset, jotka viedään ulos luontoon kehystämään haluamianne "maisemakuvia". Tutkikaa ympäristöä kehysten läpi! Miltä eri paikat näyttävät kehyksin rajattuina? Löytyykö yllättäviä yksityiskohtia tai mielenkiintoisia kuvakulmia?

Valokuvatkaa kehystetty "kuva". Tulostakaa kuvat tai katselkaa valkokankaalta videotykin välityksellä. Keskustelkaa kuvista.

Kehykset voi toteuttaa esim. pahvista tai kartongista pullopeiteväreillä maalaten ja niihin eri materiaaleja liimaten. Yhtä lailla esim. paperimassa tai kipsinauha on hyvä pohjamateriaali. Kehyksen koko voi olla noin A4.

Kehyksiä tehdessä voi pohtia, millä perusteella kehysten muoto, väri ja koristeet valitaan. Halutaanko ympäristöstä erottuvat vai sinne vähäeleisesti sulautuvat?

Sovella/syvennä:

TAIDENÄYTTELY LUONNON TAITEESTA

Kerätkää kuvat koulun käytävälle yhteen taidenäyttelyksi, jossa ovat mukana myös alkuperäiset kehykset.

2. VALOA JA VÄRIÄ

Havainnoidaan valoa ja väriä ympäristössä

Virittäytymistehtävä ja alkukeskustelu

Toteutuspaikka: luokka (niin että ympärillä on tilaa) tai liikuntasali

Valo on kasvien kasvun edellytys ja valo on myös ihmisen hyvinvoinnille hyvin tärkeä asia. Suomessa eletään leveysasteilla, joissa kesällä on hyvin valoisaa ja talvella pimeää. Lisäksi valo mahdollistaa kaikkien värien näkymisen. Miettikääpä vaikka: Aivan pimeässä ei värejä voi nähdä!

Pohtikaa yhdessä:

Miltä tuntuu herätä kesäaamuna, kun aurinko paistaa?

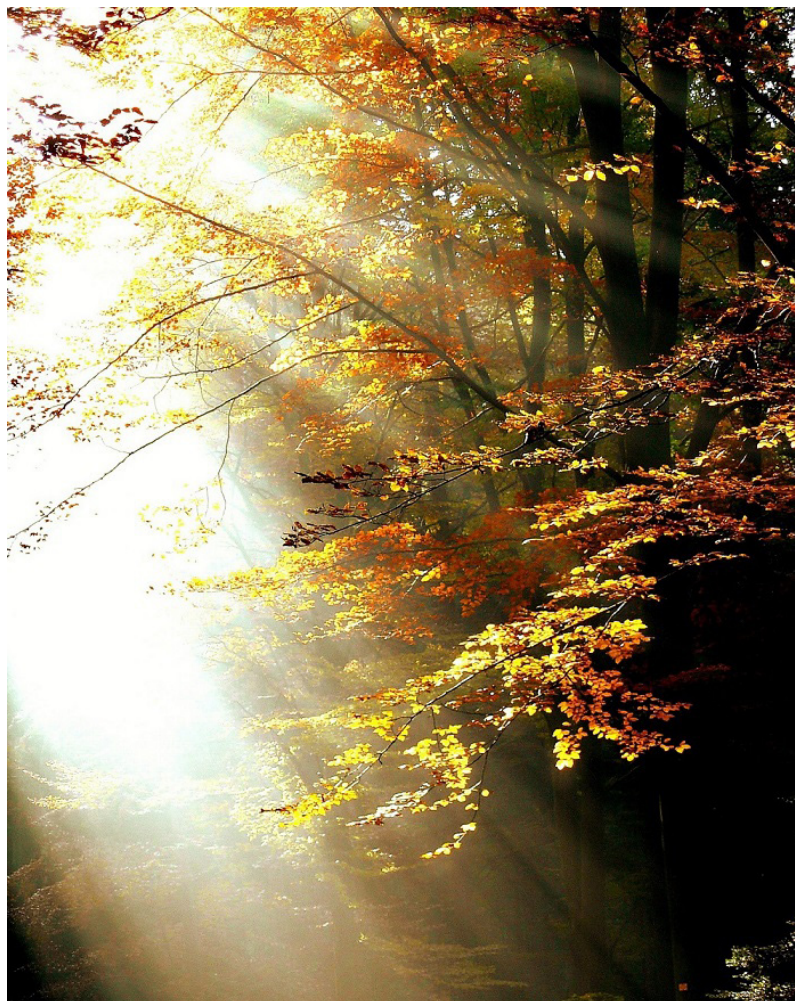
Entä miltä tuntuu herätä pimeässä marraskuussa, kun on aivan pimeää?

Eläytykää!

Ottakaa tilaa ympärillenne ja asettukaa lattialle pienelle sykkyrälle.

Kuvitelkaa, että on aurinkoinen, valoisa kesäaamu ja heräätte valoon. Miten nousette ylös?

Kuvitelkaa sitten herääväanne pimeänä talviaamuna. Miten silloin lähdette liikkeelle?

VÄRIVAELLUS

Tekniikka: havainnointi ja valokuvaus, vesivärimaalaus

Toteutuspaikka: koulun lähiympäristö

Materiaalit ja välineet: eri väriset laminoidut paperilaput tai kartongit/maaliliikkeen värikartat tai muut vastaavat, valokuvausvälineet

Kesto: 1-2 x 45 min

Lähtekää värivaellukselle lähiympäristöön ja varatkaa mukaan esimerkiksi maaliliikkeen värikarttoja tai muovitettuja/laminoituja väripaperin paloja. Etsikää ympäristöstä mahdollisimman monta eri väriä. Syksyllä on helppo kartoittaa puiden lehtiä, mutta myös talvella luonnosta löytyy monia eri sävyjä. **Etsikää mahdollisimman monelle väripaperille vastaavuus luonnosta! Valokuvatkaa väripaperi väriparimaisemansa kanssa.**

Jos sää sallii, voitte myös maalata ulkona käyttäen luonnossa näkemiänne värejä. Ottakaa vesivärit, paperit, maalausalusstat, siveltimet ja vesipurkki mukaan. Toinen vaihtoehto on toteuttaa maalaus sisällä ja käyttää sen pohjana värikarttoja tai -väripapereita, jotka on paikallistettu ympäristössä.

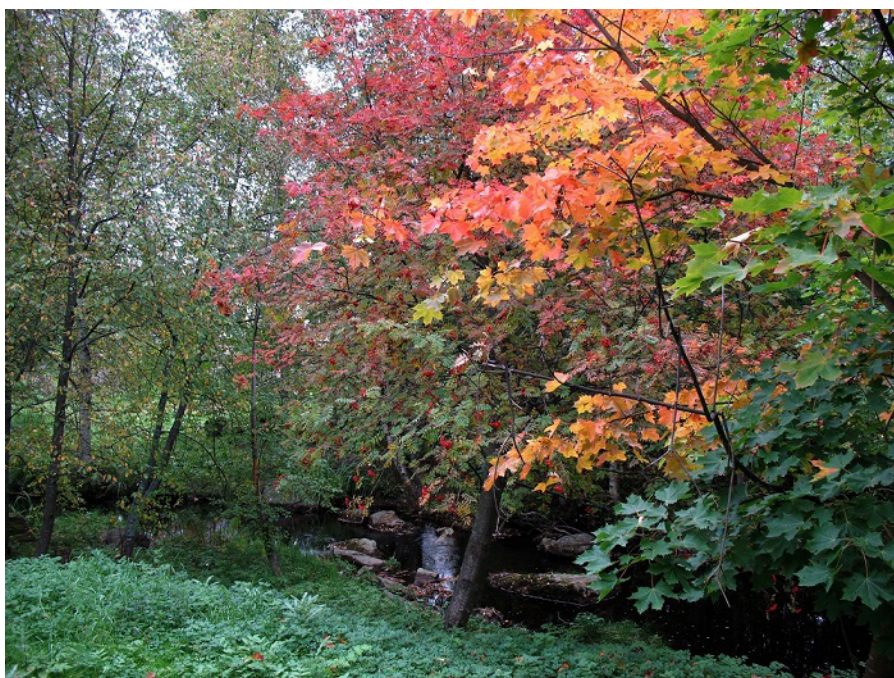
Sovella/syvennä:

VÄRIMUOTOKUVAT

Sijoittakaa valokuviiin toisianne ja kuvatkaa "värimuotokuvia"! Löytyykö ympäristöstä paikka, johon vaatteeni sulautuvat oikein hyvin? Kuka maastoutuu parhaiten?

VÄRISOMMITELMIA LUONNON ANTIMISTA

Varsinkin syksyllä luonnosta löytyy värikkäitä asioita, joita voi kerätä ja käyttää omien taideteosten materiaalina myöhemmin. Kerätkää maasta tehtävää soveltaen mahdollisimman monta eri väristä syksyn lehteä, prässätkää ne ja tehkää niistä sommitelma paperille liimaten, esimerkiksi sateenkaari tai väriympyrä.

VALON LEIKKI MAISEMASSA

Tekniikka: havainnointi ja valokuvaus

Toteutuspaikka ja -aika: luokka, ei tarkkaa toteutusaikaa määriteltä

Materiaalit ja välineet: digikamera, tabletti, jalusta (tai oppilaiden älypuhelimet)

Kesto: koko koulupäivä

Havainnoikaa luokan ikkunan ulkopuolella olevaa näkymää eri aikoina. Asettakaa kameroita ikkunoille kuvaamaan ulkona avautuvaa maisemaa eri ajankohtina koulupäivän aikana. Koostakaa kuvista ns. time lapse -video, eli laittakaa kuvat peräkkäin.

Yksinkertaisimmillaan tämän voi toteuttaa Powerpoint-esityksenä, jonka opettaja voi koota. Tableteille on myös saatavilla valmiita animaatio-ohjelmia, joita oppilaidenkin on suhteellisen helppo käyttää. Asettakaa valokuvausvälineet jalustan päälle turvalliseen paikkaan ja ottakaa valokuvia pitkin koulupäivää. Kuvia on hyvä olla paljon!

Valmiista videosta voitte havainnoida, miten valon määrä muuttuu maisemassa päivän aikana. Keskustelkaa siitä! Ovatko lapset huomanneet miten erilaiselta ulkona näyttää aamulla, päivän aikana, entä iltapäivällä? Voitte tarkastella erityisesti varjoja ulkona, mikäli sää on aurinkoinen.

Sovella/syvennä:

VALON JA VUODEN KIERTOJA SEURATEN

Tehtävän voi toteuttaa uudelleen vaikka muutaman kuukauden kuluttua ja verrata, kuinka erilaisilta vuodenaikoina otetut projektit näyttävät.

VARJOMAALAUUS

Tekniikka: valon ja varjon havainnointi, katutaide

Toteutuspaikka ja -aika: koulun piha, kevät/syksy, aurinkoinen tai puolipilvinen sää

Materiaalit ja välineet: katuliidut, vettä ja paksuja siveltimiä

Kesto: 1-2 x 45 min

Maalatkaa sopivalla aurinkoisella säällä luokkakuvanne varjomaalauksena asfalttiin tai kivetykselle. Oppilaille voi tässä yhteydessä puhua katutaiteesta, esimerkiksi graffiteista ja muraaleista (julkisten tilojen seinämaalauksista) sekä muusta julkisesta taiteesta.

Oppilaat piirtävät toistensa vartalokuvan varjon ääriviivoja pitkin. Kuvattavana oleva oppilas saa itse valita asennon, jossa tahtoo tulla kuvatuksi. Varjon luomalla kuvalla voi leikitellä! Kuvat voivat mennä hieman limittäin ja lomittain. Tehtävässä on hyvä olla mukana apukäsiä ohjaamassa oppilaita alkuun pääsemisessä. Kun kaikkien ääriviivat on piirretty maahan, ne väritetään katuliiduin. Vettä ja siveltimiä käyttämällä värin saa levittymään nopeammin!

Sovella/syvennä:

VESIMAALAUUS

Mikäli katuliitujen käyttämiseen ei ole lupaa tai se ei ole muuten mahdollista, tehtävän voi toteuttaa vesimaalauksena! Ottakaa vettä ja paksuja siveltimiä ja maalatkaa toistenne varjokuvia vedellä. Kohteeksi käy asfaltti, laatoitus tai vaikka kiviseinä.

3. VEDEN ÄÄRELLÄ

Tutustutaan lähiympäristön kasveihin ja lähellä olevaan vesistöön. Tehdään taidetta vedestä sen eri olomuodoissa.

Virittäytymistehtävä ja alkukeskustelu

Toteutuspaikka: luokka (niin että ympärillä on tilaa)

Kaikki kasvit, ötökät, eläimet ja ihmiset tarvitsevat ravinteita ja ravintoa kasvaakseen. Kasvit tarvitsevat vettä ja ravinteita maasta, joita ne imevät juurillaan. Eläimet etsivät luonnosta syötävää. Ihminen tarvitsee ravintoa, jotta hän kasvaa, pysyy terveenä ja voi hyvin.

Pohtikaa:

Mitä tapahtuisi, jos söisitte aina vain yhtä ja samaa ruokaa, esimerkiksi näkkäriä?

Millaisia ravintoaineita ruoasta on saatava, jotta kasvaa ja pysyy terveenä?

Eläytyköö piirissä puiksi, jotka voivat hyvin ja huojuvat tuulessa kädet ylhäällä pitkiä oksiksi ojennettuina. Imette juurillanne (jalkapohjilla) maasta vettä ja ravinteita ylös oksien kärkiin (sormenpäihin).

Entä jos ravinteet vähenevät vähä vähältä.

Mitä tapahtuu? Miten oksat asettuvat?

Sitten puu saa taas vettä ja ravinteita ja se virkoaa.

Miten liikut? Miltä se tuntuu?

Tekniikka: havainnointi, piirustus

Toteutuspaikka: lähimetsä tai -puisto, tehtävän toinen osa luokassa, kevät tai alkusyksy

Materiaalit ja välineet: piirustusvälineet, maalauspaperi ja vesivärit

Kesto: 2-3 x 45 min

Keskustelkaa luokassa lähimetsän tai -puiston kasvillisuudesta. Mitä puita ja kasveja lapset tietävät paikassa kasvavan? Keskustelkaa puiden erilaisuudesta.

Kasvit tuottavat happea, jota eläimet ja ihmiset hengittävät. Puut esimerkiksi tarjoavat suojaa ja ruokaa eläimille.

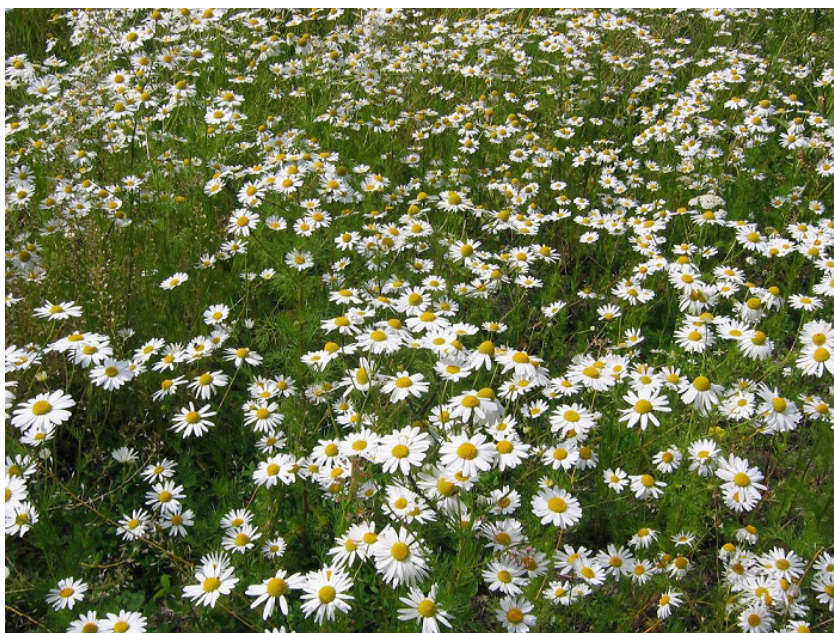
Menkää lähimetsään tai -puistoon tutkimaan paikan kasvillisuutta. Ottakaa mukaan piirustusvälineet (ainakin lyijykynä, paperi, piirustusalus, opettajalla on hyvä olla teroitin). Oppilaat valitsevat kasvin, jota tutkivat. Kasvia voi kosketella (sitä vahingoittamatta!) ja kierrellä sen ympärillä. Kasvi nimetään, opettaja voi auttaa (mukana voi olla esimerkiksi kasvikirja). Kasvista piirretään kuva. Mukana voi olla myös suurennuslaseja tarkempaa tutkimista varten!

Luokassa oppilaiden kasvit piirretään suurempaan kokoon paperille ja väritetään. Kasvi voidaan värittää esim. vahaliiduilla ja sen tausta maalata sinisellä. Oppilaiden teokset asetetaan seinälle yhtenäiseksi sommitelmaksi. Voidaan keskustella siitä, miten monia erilaisia kasveja lähiympäristöstä löytyy.

Sovella/syvennä:

LÄHIMETSÄN KASVIO

Voitte kerätä koko **luokan yhteistä kasvioletta** lähiympäristön kasveista. Ennen kasvioletta keräämistä kannattaa keskustella jokamiehen oikeuksista ja siitä, että luonnosta saa kerätä rauhoittamattomia kasveja ja luonnossa liikkuesssa tulee aina muistaa sen kunnioitus. Luontoa ei koskaan vahingoiteta turhaan.

KELLUVA TAIDETEOS

Tekniikka: ympäristötaide

Toteutuspaikka: läheinen vesialue, kevät tai syksy

Materiaalit ja välineet: irtonaiset luonnonmateriaalit

Kesto: 45 min

Tutustukaa läheiseen vesialueeseen, jos koulun ympäristöstä sellainen löytyy ja sitä on turvallista tehtävässä hyödyntää. Vesialue voi olla myös pieni puro tai sadesäällä syntyvä lätäkkö! Kallioisessa maastossa kallioiden rakoihin syntyy lammikoita.

Keskustelkaa ensin vesialueesta.

Mikä sen nimi on, kuinka se on syntynyt? Oppilaat kertovat itse, mitä tietävät siitä.

Paikan päällä voitte tutkia, mitä kasvillisuutta ja eläimiä siellä on. Keväällä isosta lätäköstäkin voi hyvin löytyä ötököitä! Voitte keskustella siitä, voisiko vesistössä olla kaloja tai muuta veden eliöstöä. Näkykö vesilintuja?

Tehkää veteen luonnon materiaaleista kelluva taideteos, esim. kaarnalaiva tai -lautta, syksyn lehdistä kelluva sommitelma! Tehtävän voi toteuttaa vesilätäkköön tai oikealla, isommalla vesialueella jos koulun lähistöltä löytyy vesistö ja sitä on turvallista tehtävässä hyödyntää.

Jos vesi virtaa, tutkikaa samalla kuinka asetelmanne muuttuu veden sitä liikuttaessa.

Sovella/syvennä:

TAIDETTA VESISTÖN ELIÖISTÄ

Tutkikaa paikan päällä, mitä eliöitä vedessä tai sen äärellä elää. Tehkää sitten taidetta vesistön eliöistä. Oppilaat voivat valita kuvauskohteekseen näkemiään ötököitä, vesilintuja tai muita eläimiä, joita ympäristössä nähtiin. Jos eläimiä ei ollut näkössä, voidaan kuvitella millaisia eläimiä veden alla mahtaisi lymytä?

HEIJASTUKSIA VEDESSÄ

Tutkikaa vedenpinnan heijastuksia. Tyynellä säällä vedenpinta on kuin peili, mutta liikkeessaan tuulen ja virran mukana peilikuva vääristyy. Voitte ottaa myös heijastusvalokuvia vedenpinnasta.

TALVEN TAIDETTA

Tekniikka: jäädyttäminen, lumen muovailu, maalaaminen

Toteutuspaikka ja -aika: koulun piha, talvi, pakkassää tai suojakeli riippuen toteutustavasta

Materiaalit ja välineet: jäätaidetta jäädyttäessä vettä ja tyhjiä maito- ja muita tölkkejä, ylijäämävesi- ja peitevärejä, silkkipapereita, ämpäreitä, siveltimiä

Kesto: 2-3 x 45 min

Talvella on mielenkiintoista havainnoida veden jäätymistä ja lumen eri olomuotoja. **Tehkää koulun pihaan talvitaideita.** Napakalla pakkasella pienten värjätyllä vedellä täytettyjen kippojen jäädyttäminen käy nopeasti, esim. maito- ja muut elintarvikepurkit ovat toimivia. Kukin oppilas voi jäädyttää oman pienen jääteoksensa, jotka kootaan yhteen. Ripustettavan jäätaideteoksen saa, kun pistää purkkiin narun ja antaa sen jäätyä sinne.

Jään sisälle voi myös jäädyttää erilaisia asioita, esim. kuivia kasveja. Suojasäällä onnistuu lumiveistosten muovailu. Niitä voi myös värjätä maalaamalla ison siveltimen ja värjätyn veden avulla. Veden värjäykseen voi käyttää esim. peitevärinappien jämiä, silkkipaperia tai elintarvikeväriä.

Esimerkki värjätystä vedestä ja maitotölkeistä:

<https://blog.edu.turku.fi/marttikuvvis/2016/01/27/5jaataide/>

Sovella/syvennä

KOKO KOULUN LUMENVEISTOPROJEKTI

Toteuttakaa koko koulun kesken isompi lumenveistoprojekti! Lumenveisto tapahtuu siten, että yleensä vanerista tai paksusta pahvista valmistettuun, kuution muotoiseen muottiin tampataan lunta mahdollisimman tiiviisti. Näin syntynyttä veistosaihiota voidaan veistää erilaisin työkaluin. Lumenveisto sopii isomman porukan projektiksi. Ensin veistokset suunnitellaan mahdollisimman tarkasti paperille, aihiot luodaan ja lopuksi veistetään porukalla.

Tarkempia ohjeita lumenveistoprojekteihin löytyy esimerkiksi täältä:

http://ace.ulapland.fi/talvitaide/oppimateriaalia/lumi_tyovaiheet.html

MUITA IDEOITA TAIDELÄHTÖISEEN YMPÄRISTÖKASVATUKSEEN

Videotaidetta omasta lähimetsästä

Tehkää omasta lähimetsästä tai -puistosta videotaideprojektin! Videoikaa metsän tunnelmia, eri paikkoja tai tehkää draamallinen lyhytelokuva. Äänittäkää videoon äänimaisema itse luonnon ääniä ensin havainnoimalla ja sen jälkeen niitä itse tuottamalla ja nauhoittamalla. Esittäkää videot muille koulu oppilaille elokuvaesityksessä!

Camera obscura luokkatilassa

Tehkää luokkahuoneeseen camera obscura. Se tarkoittaa pimeää huonetta ja on nykyaikaisen kameran esi-isä. Sen avulla voi myös havainnollistaa oppilaille, kuinka kamera toimii. Luokkahuone pimennetään kokonaan esimerkiksi teippaamalla ikkunat umpeen pahvilla tai valoaläpäisemättömällä kankaalla tai muovilla. Tarkista myös ovenkarmit! Ikkunaan jätetään sitten pieni reikä, josta ulkona oleva maisema heijastuu vastakkaiselle seinälle ylösalaisin.

Mediametkan opas camera obscuran tekemiseen:

http://mediametka.fi/wp-content/uploads/2014/04/2_luokkahuoneesta_camera_obscura.pdf

Sammalgraffiti

Sammalgraffiti on nimensä mukaisesti graffiti, joka koostuu elävästä sammaleesta. Sammalgraffiti voidaan tehdä ison kiven kylkeen tai kivisen rakennuksen seinään, mikäli lupa siihen on olemassa. Graffiti toteutetaan maalaamalla siveltimellä teos kivipintaan. Maalina käytetään sammalen, piimän ja veden sekoitusta, joka on sekoitettu tasaiseksi esim. sauvasekoittimella. Sammal alkaa hiljalleen kasvaa maalatuissa kohdissa!

Huom! Sammalgraffitia varten tarvitaan luonnollisesti kivessä kasvavaa elävää sammalta. Sitä ei saa kerätä ilman maanomistajan lupaa.

Ohjeita ja vinkkejä löytyy googlettamalla englanniksi moss graffiti.

HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ

Jokamiehen oikeudet yhdessä oppilaiden kanssa tutustuttavaksi

<http://www.luontoon.fi/jokamiehen oikeudet>

Merkityksellinen maisema -opas tarjoaa välineitä erityisesti puutarhassa tapahtuvaan ympäristökasvatukseen

http://www.lastenpuutarha.fi/fileadmin/Tiedostot/Julkaisut/Valmis_Merkityksellinenmaisema_pieni.pdf

Ympäristö haltuun -opas (Jyväskylän kaupunki/Kulttuurialta) sisältää lisää vinkkejä lähiympäristöön tutustumiseen

<http://www.lastenkulttuuri.fi/wp-content/uploads/2016/02/ymparistohaltuun-opas1.pdf>

WWF Ympäristökasvatuksen materiaalipankki: Luonto kutsuu seikkailuun, Tekemistä luontoretkelle

<https://wwf.fi/vaikuta-kanssamme/ymparistokasvatus/materiaalipankki/>

WWF Tutkimuksia ja puuhaa talvisille retkelle

<http://www.hel.fi/static/ymk/esitteet/talventaikaa.pdf>

Suomen luonnonsuojeluliiton Koulumetsäopas

<http://www.sll.fi/mita-me-teemme/ymparistokasvatus/koulumetsat/koulumetsaopas>

Luontoliiton luontopolkuopas

<http://www.luontoliitto.fi/kouluille/luontopolku-lapsille>

Luontoaiheisia runoja ja lauluja (Porvoon luontokoulu)

<https://mappa.fi/> Sivuilta löytyy myös muuta opetusmateriaalia ympäristökasvatuksen opetuksen tueksi.

Kosketa puuta, maista mustikkaa -luontopolkumateriaali luonnon aistimiseen ja havainnoimiseen

<http://www.luontoliitto.fi/kouluille/luontopolku-lapsille>

Aistimuksia luonnosta, leikki-ideoita luonnonmateriaalien hyödyntämiseksi aistihavaintojen tuottamisessa

www.lapsetluontoon.fi

Suomen Kotiseutuliitto, Suuri Löytöretki -verkkopeli kulttuuriympäristöopetukseen

www.suuriloytoretki.fi

4H Luontokokemuspolkuopas

<http://www.4h.fi/tekemista/maalla-ja-metsassa/oppaita-maalle-ja-metsaan/>

VALOKUVAT

Sivu	Lähde/kuvaaja
4	Kirsi Hänninen
5	Kari Anttila Katariina Vestergård
6	Kirsi Hänninen
7	www.pixabay.com
8	www.pixabay.com
9	Tytti Olkkonen
10	Kari Anttila
11	www.pixabay.com
12	www.pixabay.com Aila Taivalmäki
13	Tytti Kettula
14	Kirsi Hänninen
15	Kirsi Kohonen
16	Aila Taivalmäki Aila Taivalmäki

KULTTUURI
s e i n ä j o k i